	2. Б.М.Смитиенко, В.К.Поспелов, С.В.Карпова и др. Внешнеэкономическая деятельность: учеб. /– М.: Академия, 2008. – 304 с. 3. Н.Ю. Конина Менеджмент в международних компаний: как побеждат в конкурентной борьбе.- М.: ТК Велби, 2008.- 560 с. 4. J.J.Lamben, R.Chumpitas, I. SHuling Menedjment, orientirovaniy na rinok. 2-e izd. /Per. s angl. Pod. red. V.B. Kopchanova.- SPb.: Piter, 2008. - 720 s. 5. G.G'. Nazarova, N.M.Salixova, G.A.Muxammedjanova, I.A.Axmedov, N.S.Ismailova Xalqaro menejment./prof.A.SH.Bekmurodov tahriri ostida (darslik), TDIU, 2011 y.191 b. 6. R.Luis; B.David; L.C.Robert Gomez-Mejia, (2008). Management: People, Performance, Change, 3rd edition. New York, New York USA: McGraw-Hill. p. 19. ISBN 978-0-07-302743-2. **Qo'shimcha adabiyotlar** 1. Канбан и «точно во время» на Тоёта: Менеджмент начинается на рабочем месте. ./ Пер. с англ.- М.: Алпина Бизнес Букс. 2008.- 218 с. 2. В.Н.Колесов, М.В. Кулаков Международная экономика: Учебник. - М.: ИНФРА-М. 2008. - 474 стр. 3. В.К.Ломакин. Мировая экономика: учебник для студентов вузов, обучающихся по экономическим специальностям и направлениям / В.К.Ломакин. - 3-е изд. перераб. и лоп. - М.: ЮНИТИ-ДАНА. 2007. - 671 стр. 5. D.N. Raximova, X.P Abdulqosimov, O.K Abduraxmonov. Boshqaruv tizimi va raxbar- T.: TDTU., 2004. — 228 b. **Axborot manbaalari** 1. www.gov.uz - O'zbekiston Respublikasi Hukumati rasmiy veb sayti 2. www.vak.uz - O'zbekiston Respublikasi oliy attestatsiya komissiyasining rasmiy veb sayti 3. www.uza.uz - O'zbekiston Axborot Agentligi veb sayti 4. www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasining qonun-hujjatlari partali 5. http://www.economics.ru; 6. http://www.ved.ru/; 7. http://www.ziyonet.uz/;
	Fan dasturi Namangan muhandislik-qurilish instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.
	Modul uchun mas'ul: R. Ismatov NamMQI, "Menejment" kafedrasi professori. M.Jalolova. NamMQI, "Menejment" kafedrasi stajyor-o'qituvchisi
	Taqrizchilar: O. Kazakov - NamMTI "Menejment" kafedrasi professori O. Aripov - NamMQI "Iqtisodiyot" kafedrasi mudiri, i.f.d.;

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

NAMANGAN MUHANDISLIK - QURILISH INSTITUTI

NamMQI
O'quv-uslubiy bosh...
№ 21
«30» 08 20..

"TASDIQLAYMAN"
Namangan muhandislik – qurilish
instituti rektori
_______ SH.T.Ergashev
2024 yil «30» 08 ________

GLOBAL BIZNES MUHITI
FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	400000 - Biznes, boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi:	410000 - Biznes va boshqaruv
Mutaxassislik:	70411201-Menejment (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

Namangan 2024

Fan/modul kodi BTT2104	O'quv yili 2024-2025	Semestr 3	Kreditlar 7.5	
Fan/modul turi Tanlov	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 6	
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)		Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
Global biznes muhiti	90 Ma'ruza-44 Amaliyot-46		135	225

I. Fanning mazmuni

Global biznes muhiti fanini o'zlashtirishda quyidagi masalalarni o'rganish ko'zda tutilgan: jahon iqtisodiyotining rivojlanishi tarixi, demografiya, firma nazariyasi, jahon iqtisodiyotidagi korporativ sektorning roli, xalqaro savdo va xalqaro integratsiya, moliyaviy bozorlar va xalqaro iqtisodiy tizimni bekarorlashtirishda spekulyativ kapitalning roli, jamiyatning ijtimoiy tuzilishi, urbanizatsiya va rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda uning dinamikasi, iqtisodiy tsikllar va inqirozlar, iqlim o'zgarishi muammosi, oziq-ovkat muammolari, suv tanqisligi va suv inqirozlari, energiya xasizligi.

Ushbu fan shuningdek rasmiy va norasmiy institutlarning iqtisodiy hayotdagi roli, ijtimoiy kapital va iqtisodiy o'sishning madaniy omillarini o'rganishni o'z ichiga oladi. Mazkur fanni o'rganish talabalarning dunekarashini kengaytiribgina kolmay, balki jahon iqtisodiyotidagi ruy beraetgan ob'ektiv jarayonlar, dinamik o'zgaruvchan o'zaro bog'liq tizimi haqida ilmiy asoslangan tushunchani shakllantiradi.

Fanni o'qitishdan maqsad talabalarga jahon iqtisodiyotining asosiy muammolari, jahon iqtisodiyotining tarixiy istiqbolda rivojlanishini belgilovchi asosiy omillar bilan tanishtirish, shuningdek, ochiq iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy rivojlanish siyosatining omillari va asosiy nazariyalari, maqsadlari va usullari o'rtasidagi aloqalarni o'rnatishdan iborat.

Fan o'z ichiga quyidagi **vazifalarni** oladi:

–talabalarni jahon iqtisodiyotining asosiy muammolari, jahon iqtisodiyotining tarixiy istiqbolda rivojlanishini belgilovchi asosiy omillar bilan tanishtirish;

–ochiq iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy rivojlanish siyosatining omillari va asosiy nazariyalari, maqsadlari va usullari o'rtasidagi aloqalarni o'rnatish;

–talabalarni zamonaviy iqtisodiyot muammolarini sifatli va miqdoriy tahlil qilishga tayyorlash;

–talabalarni davlatlarning savdo siyosatini shakllantirish va amalga oshirish asoslari bilan tanishtirish;

–talabalarda tarixiy va statistik materiallar bilan doimiy ishlashning ahamiyatini tushunishni o'z ichiga oladi.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. mavzu. Biznesda muhitning turlari

Xalqaro biznesning maqsadi va faoliyat maydoni. Xalqaro biznesning turlari. Xalqaro biznesda xuquqiy, siyosiy va iqtisodiy muhit. Xalqaro biznesda tashqi muhit.

2-mavzu. Savdo va investitsion modellarga ta'sir etuvchi omillar

Savdo va investitsion modellarga ta'sir etuvchi omillar. Jahon savdo tuzilishi. Rivojlangan mamlakatlarning jahon moliyaviy inqirozidanchiqish borasidagi chora-tadbirlari

3-mavzu. Xalqaro biznes faoliyatida madaniy muhit

Madaniy muhit tushunchasi, mohiyati va mazmuni. Xalqaro biznesga ta'sir etuvchi asosiy madaniy omillar.

4-mavzu. Xalqaro biznesda madaniy farqlilik

Xalqaro biznesda madaniy farqlilik tamoyillari. Madaniy bilimdonlik va uning o'zgaruvchanligi. Madaniy farqlilik muhitida qo'llaniladigan strategiyalar

5-mavzu. Xalqaro savdo nazariyasi va amaliyoti elementlari

Merkantilizm va mutloq ustunlik nazariyasi. Nisbiy ustunlik nazariyasi. Ishlab chiqarish omillarining nisbat nazariyasi. Savdo hamkorlarini aniqlash. O'zbekiston Respublikasi tashqi savdosining rivojlanis hholati.

6-mavzu. Davlatning savdoga ta'siri

Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi sharoitida tashqi savdoni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari. Davlatning savdoga aralashuvi sabablari.

7-mavzu. Savdo ustidan nazorat

Savdo ustidan nazorat etish shakllari. Xalqaro savdo tashkilotlari. Mahsulot eksport qiladigan korxonalarni qo'llab-quvvatlashva rahbatlantirish yo'llari

8-mavzu. Xorijiy to'g'ri sarmoyalar

Xorijiy to'g'ri sarmoyalarning mazmuni va mohiyati. O'zbekiston Respublikasida xorijiy investitsiyalarni jalb etish holati va jahon moliyaviy-iqtisodiy inqiroz davrida investitsiya muqitni sog'lomlashtirning asosiy omillari

9-mavzu. Savdo va ishlab chiqarish omillarining mobilligi o'rtasidagi bog'liqlik

Savdo va ishlab chiqarish omillarining mobilligi. To'g'ri sarmoyalarning sabablari. Arzon resurslar manbaining sarmoyasi. To'g'ri sarmoyadorlarning ustunliklari

10-mavzu. Xududiy iqtisodiy integratsiya

Iqtisodiy integratsiyaning asosiy shakllari. Evropa xamjamiyati. Lotin Amerikasida iqtisodiy hamkorlik. Afrika va Osiyoda integratsion o'rinishlar. Mahsulot shartnomalari. Markaziy Osiyo mamlakatlarining hamkorligi. Shanxay hamkorlik tashkiloti.

11-mavzu. Ko'p millatli kompaniyalar

Ko'p millatli kompaniyalar (KMK) ko'rinishlari va ularningvujudga kelishi sabablari. KMK faoliyatining asosiy xususiyatlari. KMK ta'sirini baholash. KMKning iqtisodiy ta'siri

12-mavzu. Xalqaro moliyaviy muxit

Jahon moliyaviy inqirozining mohiyati, kelib chiqish sabablari va salbiy oqibatlari. Xalqaro valyuta tizimining moxiyati va strukturasi.

13-mavzu. Xalqaro valyuta tizimining rivojlanishi

Xalqaro valyuta tizimining rivojlanish bosqichlari. Xalqaro rezerv valyuta birliklari. Evropa valyuta tizimi. Xalqaro valyuta va moliya-kredit bozorlari. Valyuta kurslarining barqarorligi

14-mavzu. Ta'minot manbalarini global joylashtirish va xalqaro ishlab chiqarish

Ta'minot manbalarini global joylashtirish. Xalqaro ishlab chiqarish. Import va eksport strategiyasi. "GM-Uzbekiston"qo'shma korxonasining eksport strategiyasi.

15-mavzu. Xalqaro miqyosda biznes faoliyatini olib borishda hamkorlik strategiyasining shakllari

Xalqaro biznesda menejerlarni hamkorlik kelishuvlarigaundovchi otivlarning mazmuni va moxiyati. Hamkorlik kelishuvlarining asosiy turlari. Hamkorlik kelishuvida yuzaga keluvchi muammolar

16-mavzu. Xalqaro biznes ko'lamida koporatsiyalarning davlatlarni tanlash va ularga kirib borish strategiyasi

Boshqa davlatlarga kirish strategiyasining mohiyati va mazmuni. Qaror qabul qilishga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlar. Jahon moliyaviy iqtisodiy inqiroz sharoitida tarkibiy o'zgarishlarni va iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish jarayonlarini davom ettirish – ustuvor vazifa. Kapital qo'yilmadan keladigan foyda: mamlakatlararo solishtirish. Mamlakatlarni qiyosiy tahlil qilishning ba'zi bir usullari

17-mavzu. Xorijiy bozor sig'imini baholash va mahsulotlarni xalqaro bozorlarga olib kirish

Xorijiy bozor sig'imini baholash zaruriyati va mohiyati. Marketing miks strategiyasida mahsulot siyosati. Marketing miks strategiyasida narx siyosati. Maxsulot reklamasi va dasturlarining standarti. Firma belgilari va taqsimot kanallarini tanlash

18-mavzu. Xalqaro biznesda kadrlar siyosati

Xalqaro jamoani boshqarish xususiyatlari. Qabul qiluvchi mamlakatda mahalliy hodimlarni halqaro kompaniya menejment uslubiga o'qitish usullari. Halqaro kompaniyalarning xorijiy filiallarida rahbarlarni tayinlash strategiyasi va xodimlarni chet elda ishlashga tayyorlash. Xorijiy filial shtatida mahalli fuqarolar va muhojirlar

19-mavzu.Xalqaro kompaniyalarning davlat bilan munosabatlari

Davlatning o'z hududida halqaro kompaniyalar faoliyatiga yondashish. Xalqaro kompaniyalar faoliyatini davlat tomonidan tartibga solinishi. XMilliy kapital eksportini rag'batlantirish. O'zbekiston Respulikasi iqtisodiyotiga TMKlarni jalb qilish siyosati.

20-mavzu. Xalqaro biznes etikasi va xalqaro aloqalar menejeriga qo'yiladigan talablar

Global menejer uchun etikaning ahamiyati. Xalqaro biznesni ahloqiy yuritishning asosiy belgilari.Menejerning uch toifadagi shaxs talablarini hisobga olish.

21-mavzu.Tashqi iqtisodiy faoliyat sohasiga chiqish sharoitlarini tanlash uslubiyati.

Tashqi bozorda faoliyat sohasini tanlash. Kabul qilish mamlakatini tanlash. Xorijiy sherikni tanlash.

22-mavzu. Qabul qiluvchi mamlakatda xorijiy firmalarning faoliyat yuritish sharoitlariga moslashuvi

Xo'jalik faoliyatini baynalmilallashtirishni motivatsiyalash. Xorijiy texnologiyalar va uskunalarni qabul qiluvchi mamlakat sharoitlariga moslashtirish bo'yicha chora-tadbirlar.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1-mavzu. Biznesda muhitning turlari
2-mavzu. Savdo va investitsion modellarga ta'sir etuvchi omillar
3-mavzu. Xalqaro biznes faoliyatida madaniy muhit
4-mavzu. Xalqaro biznesda madaniy farqlilik
5-mavzu. Xalqaro savdo nazariyasi va amaliyoti elementlari
6-mavzu. Davlatning savdoga ta'siri
7-mavzu. Savdo ustidan nazorat
8-mavzu. Xorijiy to'g'ri sarmoyalar
9-mavzu. Savdo va ishlab chiqarish omillarining mobilligi o'rtasidagi bog'liqlik
10-mavzu. Xududiy iqtisodiy integratsiya
11-mavzu. Ko'p millatli kompaniyalar

12-mavzu. Xalqaro moliyaviy muxit
13-mavzu. Xalqaro valyuta tizimining rivojlanishi
14-mavzu. Ta'minot manbalarini global joylashtirish va xalqaro ishlab chiqarish
14-mavzu. Trans milliy kompaniyalar (TMK) va xalqaro ishlab chiqarish
15-mavzu. Xalqaro miqyosda biznes faoliyatini olib borishda hamkorlik strategiyasining shakllari
16-mavzu. Xalqaro biznes ko'lamida koporatsiyalarning davlatlarni tanlash va ularga kirib borish strategiyasi
17-mavzu. Xorijiy bozor sig'imini baholash va mahsulotlarni xalqaro bozorlarga olib kirish
18-mavzu. Xalqaro biznesda kadrlar siyosati
19-mavzu.Xalqaro kompaniyalarning davlat bilan munosabatlari
20-mavzu. Xalqaro biznes etikasi va xalqaro aloqalar menejeriga qo'yiladigan talablar
21-mavzu.Tashqi iqtisodiy faoliyat sohasiga chiqish sharoitlarini tanlash uslubiyati.
22-mavzu. Qabul qiluvchi mamlakatda xorijiy firmalarning faoliyat yuritish sharoitlariga moslashuvi
23-mavzu. Butunittifoq intelektul mulk tashkiloti

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Halqaro biznesning rivojlanish davrlarini tahlil qilish
2. Zamonaviy biznesni boshqarishning milliy va halqaro modeli, ularning farqli jihatlarini tahlil qilish
3. Halqaro biznesni tashqi muhiti va uning iqtisodiy, siyosiy va huquqiy tahlilini taqdimot ko'rinishida topshirish
4. TMKlar boshqaruv tuzilishini tahlili
5. Halqaro strategik al'yanslar mohiyati va turlari bo'yicha taqdimot tayyorlash
6. Qo'shma korxonalarni tashkil etish bo'yicha loyiha tayyorlash.
7. TMKlar texnologik siyosatini tahlil qilish
8. Xalqaro biznesda inson resurslarini boshqarish masalalarini tahlil qilish va taqdimot ko'rinishida topshirish
9. Xaloqaro jamoani boshqarish xususiyatlarini tahlil qilish

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan loyiha ishi, esse, tezis yoki ilmiy maqola yozish, referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetentsiyalar)

Fanni o'zlashtirish jarayonida talaba:

- global biznes muhiti bilan bog'liq tushunchalar, nazariyalarni bilishi va tushunishini namoyish etish;
- global biznes muhiti bilan bog'liq iqtisodiy terminologiyalardan foydalanish;
- jahon iqtisodiyotining global muammolari anglash;
- tashqi iqtisodiy faoliyatni amalga oshirishning o'ziga xos xususiyatlarini bilish;

xalqaro kapital harakati va jahon kapital bozorini boshqarish. **ko'nikmalarga ega** bo'ladi:

Tahlil jihatidan:

Talabalar quyidagi imkoniyatlarga ega bo'lishlari kerak:

- rivojlanayotgan mamlakatlarda integratsiya jarayonlarini tahlil qilish;
- global biznes muhiti bilan bog'liq moliyaviy koeffitsientlarni aniqlash, o'zgartirish va tahlil qilish, tartibga solish va sharhlash;
- xalqaro korporatsiyalarning moliyasini tashkil etishni tahlil qilish;
- iqtisodiy vaziyatlarni tahlil qilish, aloqalarni aniqlash va rivojlantirish;
- iqtisodiy jarayonlarni tahlil qilish usullarini bilgan holda samarali qo'llash.

Baholay olish jihatidan:

Talabalar quyidagi imkoniyatlarga ega bo'lishlari kerak:

- iqtisodiy ma'lumotlar va ko'rsatkichlarni baholash;
- iqtisodiy tahlil va asosiy va asosiy bo'lmagan ko'rsatkichlarni farqlash;
- boshqaruv qarorlari va uning natijalarini baholay oladi.

4	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • real vaziyatga asoslangan amaliy ishlarni bajarish; • esse, tezis va maqolalar yozish; • vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadi) yechish; • jarayonli-yo'naltirilgan ta'lim; • muhokamalarda ishtirok etish; • kichik guruhlarda ishlash; • loyiha ishi bajarish; • mustaqil ishlarni bajarish; • taqdimot tayyorlash; • turli darajadagi testlarni yechish; • muammoni hal qilish.
5	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** "Global biznes muhit" kursi 3 semestrga mo'ljallangan bo'lib, fanni o'qitish ta'limning kredit tizimi asosida ma'ruza, amaliyot mashg'ulotlari, taqdimotlar, hamda mavzu bo'yicha mustaqil topshiriqlarni o'z ichiga oladi. Oraliq nazorat, mustaqil ish shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test topshiriqlarini topshirishi kerak bo'ladi.
6	**Asosiy adabiyotlar** 1. О.Н.Ворикова, Е.П. Пузокова Внешнеэкономическая деятельность организаций и управление: Учебник. /под ред. Е.Н Пураковой. 2-е изд., доп. и перераб. - М.: экономист, 2008. – 624 с.